

LATVIJAS REPUBLIKAS
ĀRLIETU MINISTRIJA

ANO Rasu diskriminācijas izskaušanas komitejas 63. sesijas noslēguma secinājumi

02.12.2014. 19:09

Apvienoto Nāciju organizācija

Starptautiskā konvencija par visu veidu rasu diskriminācijas izskaušanu

Izplatīšana: vispārēja

CERD/C/63/C0/8

2003.gada 22. augusts

Oriģināls: angļu valodā

neredīgēts

RASU DISKRIMINĀCIJAS IZSKAUŠANAS KOMITEJA

Sešdesmit trešā sesija

2003.gada 4.-22. augusts

APSVĒRUMI, KAS IZRIET NO DALĪBVALSTU ZIŅOJUMIEM,

KURI IESNIEGTI SASKAŅĀ AR KONVENCIJAS 9.PANTU,

Rasu diskriminācijas izskaušanas komitejas nobeiguma secinājumi.

LATVIJA

1. 2003.gada 13. un 14.augustā notiekošā 1598. un 1599. sēdē (CERD/C/SR/1598&1599) Komiteja izskatīja Latvijas ceturto un piekto kārtējo ziņojumu, kas iesniegts kā viens dokuments (CERD/C/398/Add.2), kas attiecīgi bija jāiesniedz 1999.gada un 2001.gada 14. maijā, kā arī papildus informāciju (CERD/C/398/Add.2 (Suppl.)). 2003.gada 21.augustā savā 1610. sēdē tā pieņēma zemāk minētās nobeiguma piezīmes.

A. Ievads

---

2. Komiteja ir pieņēmusi dalībvalsts iesniegto ziņojumu un papildus informāciju, kā arī delegācijas sniegto rakstisko un mutisko papildus informāciju. Tā ir apmierināta ar ziņojuma kvalitāti un piedalīšanos projekta sagatavošanā. Komitejas darbu veicināja augsta līmeņa delegācijas ierašanās, un tā izsaka atzinību par atklātām un konstruktīvām atbildēm uz uzdotajiem jautājumiem.

B. Pozitīvie aspekti

---

3. Komiteja atzinīgi novērtē dalībvalsts pūles reformēt likumdošanu atbilstoši starptautiskajiem standartiem. Komiteja it īpaši atzīmē grozījumus Satversmes tiesas likumā, kas dod iespēju personām iesniegt pieteikumus šai tiesai; jauno Darba likumu, kas pieņemts 2001.gada jūnijā, paredzot vienādas tiesības bez diskriminācijas, kas var būt kā mērķis vai rezultāts, un 2002.gada maijā pieņemtos grozījumus Vēlēšanu likumā.

4. Komiteja arī atzinīgi novērtē jaunā "Personu apliecinošu dokumentu likuma" pieņemšanu, kas izslēdz prasību norādīt personas etnisko izcelsmi, kā to ieteica Komiteja savās iepriekšējās nobeiguma piezīmēs (CERD/C/304/Add.79 para 24).

5. Komitejai izskatās cerīgas dalībvalsts pūles atbalstīt un veicināt naturalizācijas procesu ar juridiskiem pasākumiem un mērķprojektiem.

6. Komiteja atzinīgi novērtē Latvijas sabiedrības integrācijas nacionālo programmu, kas pieņemta 2001.gada februārī, un Īpašo uzdevumu ministra sabiedrības integrācijas lietās posteņa nodibināšanu 2002.gadā, kura uzdevums ir koordinēt pret diskrimināciju vērstu, minoritāšu un sociālās integrācijas politiku.

7. Komiteja atzinīgi novērtē Augstākās Tiesas

[1] 2003.gada 6.jūnija lēmumu, pasludinot par neatbilstošu Satversmei Radio un televīzijas likuma 19. panta 5.daļu, kas ierobežoja raidlaiku minoritāšu valodās Latvijas privātajos medijos.

C. Bažas un ieteikumi

---

8. Komiteja ir nobažījies par to, ka tiesību aktos ietvertā rasu diskriminācijas definīcija nepilnīgi atbilst Konvencijas 1.panta 1.punktam.

Atzīstot, ka tiek izstrādāti grozījumi 2001.gadā pieņemtajā Darba likumā attiecībā uz netiešās diskriminācijas noteikšanu, Komiteja atzīmē, ka netiešās diskriminācijas konstatēšana, pakļaujot to kvantitatīviem nosacījumiem, neatbilst 1993.gada Komitejas Vispārējai rekomendācijai No XIV. Turklāt, tā atzīmē, ka attiecīgajām normām Darba likumā un Krimināllikumā trūkst atsauces uz Konvencijā uzskaitītajām diskriminācijas pazīmēm un ka šīs normas pilnībā neaptver civilās, politiskās, ekonomiskās, sociālās, kultūras un citas sabiedrības dzīves jomas, kā to prasa Konvencija.

Komiteja iesaka dalībvalstij turpināt darbu pie visaptveroša pret diskrimināciju vērsta likuma izstrādes un grozījumiem Darba likumā. Tā aicina dalībvalsti pilnībā iestrādāt savos tiesību aktos rasu diskriminācijas definīciju, kādu to paredz Konvencijas 1.panta 1.punkts.

9. Komiteja atzīmē, ka Valsts valodas likums, kas stājās spēkā 2000.gada septembrī, izvirza mērķi veicināt latviešu valodas un etnisko minoritāšu labāku integrēšanos Latvijas sabiedrībā. Komitejai rada bažas iespējamās negatīvās sekas, ko varētu izraisīt šaura un nelokāma šī likuma interpretācija. Turklāt, Valsts valodas likumā noteiktais valodas zināšanu apjoms attiecībā uz nodarbinātību, it īpaši privātajā sektorā, var novest pie minoritāšu diskriminācijas.

Komiteja iesaka dalībvalstij nodrošināt, ka Valsts valodas likums nerada nevajadzīgus ierobežojumus, kas varētu izraisīt vai nostiprināt etnisko diskrimināciju. Komiteja aicina dalībvalsti nodrošināt, lai latviešu valodā nerunājošām mazaizsargātām grupām, tādām kā cietumniekiem, slimiem un nabadzīgiem cilvēkiem, tiek nodrošināta iespēja sazināties ar attiecīgām amatpersonām, nepieciešamības gadījumā nodrošinot tulkošanu.

10. Komiteja ir norūpējusies par to, ka dalībvalsts tiesību akti neatbilst Konvencijas 4. panta prasībām visā pilnībā. Komiteja atzīmē, ka dalībvalstij nav izdevies efektīvi aizliegt visas organizētās un cita veida propagandas darbības un atzīt piedalīšanos šādās darbībās par attiecīgi sodāmu likuma pārkāpumu, kā to paredz Konvencijas 4.panta (b) punkts.

Attiecībā uz Konvencijas 4.panta īstenošanu dzīvē Komiteja rekomendē dalībvalstij pārskatīt savas valsts tiesību aktus, ņemot vērā 1993.gada Komitejas Vispārējo rekomendāciju No XV, un pieņemt īpašu tiesību aktu par organizētās un cita veida propagandas darbībām, kas vērstas uz rasu diskriminācijas veicināšanu un kūdīšanu uz to, neatkarīgi no tā, kāds ir šādas grupas vai organizācijas juridiskais statuss.

11. Komiteja ir nobažījiesies par nelielu lietu skaitu, kas uzsāktas saistībā ar iespējamiem tiesību pārkāpumiem, ko aizliedz 4.pants, un iesaka dalībvalstij pārskatīt, vai ierobežotais sūdzību skaits nav rezultāts tam, ka cietušie neapzinās savas tiesības, neuzticas policijai un tiesu iestādēm vai arī institūcijas nepievērš tam pietiekošu uzmanību vai nav iejūtīgas rasu diskriminācijas gadījumos.

Komiteja aicina dalībvalsti nākošajā ziņojumā iekļaut atsevišķi izdalītus statistiskos datus par gadījumiem, kad ir ziņots policijai, uzsākta izmeklēšana, piespriesti sodi par pārkāpumiem saistībā ar ideju izplatīšanu, kas balstītas uz kādas rases pārkāpumu vai naidu pret citu rasi, kūdīšanu uz rasu diskrimināciju, rasu vardarbību un piedalīšanos šādās darbībās, kā tiek minēts Konvencijas 4.pantā.

12. Komiteja uzskata par tiesisku politisko tiesību piešķiršanu tikai pilsoņiem. Taču, ņemot vērā to, ka lielākā daļa nepilsoņu ir dzīvojuši Latvijā ilgu laiku, pat visu savu mūžu, Komiteja stingri iesaka dalībvalstij sekmēt integrācijas procesu, dodot iespēju piedalīties vietējo pašvaldību vēlēšanās visiem tiem nepilsoņiem, kas ilgu laiku ir bijuši pastāvīgie iedzīvotāji.

13. Atzīmējot to, ka dalībvalsts ir veikusi pasākumus nepilsoņu naturalizācijas procesa paātrināšanai, Komiteja joprojām ir norūpējusies par sasniegtajiem rezultātiem. Komiteju satrauc, ka pieaug to cilvēku skaits, kas nespēj nokārtot valodas eksāmenu, un, iespējams, nav pieejama latviešu valodas apmācība visiem tiem, kas vēlētos to apgūt.

Komiteja iesaka dalībvalstij turpināt zemā naturalizācijas iesniegumu skaita iemeslu izpēti, lai izstrādātu stratēģiju specifiskajām potenciālo pieteikumu iesniedzēju grupām. Komiteja uzsver, ka nepilsoņu piesaistīšanai šim procesam jāizmanto pozitīvie pasākumi, vienlaicīgi nodrošinot, ka nevienam no pasākumiem nebūs nelabvēlīgas ietekmes uz viņu pašreizējo statusu. Komiteja arī nopietni aicina dalībvalsti iespēju robežās nodrošināt pieejamību latviešu valodas apmācībai visiem tiem, kas vēlas to izmantot.

14. Komiteja izsaka nožēlu, ka dalībvalsts iesniegtajā ziņojumā trūkst atsevišķi izdalītu datu attiecībā uz to ekonomisko, sociālo un kultūras tiesību izmantošanu, kādas uzskaitītas Konvencijas 5.pantā.

Komiteja aicina dalībvalsti nākošajā ziņojumā sniegt atsevišķi izdalītus datus pēc etniskās izcelsmes un dzimuma, par Konvencijas 5.panta (e) punktā uzskaitīto tiesību izmantošanu, ņemot vērā, tai skaitā, 2000. gada Vispārējo rekomendāciju No XXV par rasu diskrimināciju, kas balstās uz personas dzimumu un 2000. gada Vispārējo rekomendāciju No XXVII par čigānu diskrimināciju.

15. Komitejā izraisa bažas ierobežojumi, ar kādiem jāsaskaras nepilsoņiem nodarbinātības jomā.

Komiteja aicina dalībvalsti saīsināt tikai pilsoņiem pieejamo darbu sarakstu un to aizvien pārskatīt, lai nodrošinātu, ka tiesības uz darbu netiek nepienācīgi ierobežotas.

16. Atzīstot izglītības sistēmas nozīmi vienotas sabiedrības izveidošanā, Komitejai rodas bažas par izglītības sistēmas reformu, jo, ieviešot divvalodīgo izglītību visās minoritāšu skolās ar 2004.gada septembri, var rasties problēmas lingvistiskām minoritātēm, ja izglītības reformu īsteno dzīvē šai noteiktajā laikā.

Komiteja mudina dalībvalsti ieklausīties un būt elastīgai attiecībā uz to personu vajadzībām un iespējām, kurus visvairāk skars un satrauc šī reforma. Šajā procesā ārkārtīgi liela nozīme ir ciešam dialogam ar skolām un vietējām kopienām, iesaistot tajā kā bērnus, tā vecākus. Komiteja aicina dalībvalsti stingri kontrolēt reformu procesu, lai nodrošinātu, ka tiek saglabāts augsts izglītības kvalitātes līmenis, tai skaitā, apsverot iespēju, ka tiek pagarināts periods pārejai uz divvalodīgo izglītību un kā novērst jebkādas negatīvas sekas, kas varētu rasties pretējā gadījumā.

17. Atzīstot par iespējamu privāto skolu dibināšanu, kas, tai skaitā, piedāvā izglītību minoritāšu valodās, Komiteja aicina dalībvalsti nodrošināt, ka privāto skolu finansēšana notiek atbilstoši Konvencijas prasībām.

18. Komiteja izsaka nožēlu par informācijas trūkumu saistībā ar Konvencijas 5.panta (f) punktu. Kas attiecas uz piekļūšanu jebkurai sabiedriskai vietai vai par jebkura sabiedriskā pakalpojuma izmantošanu.

Komiteja lūdz dalībvalstij ietvert informāciju par Konvencijas 5.panta (f) punkta īstenošanu, kā tas ieteikts 1991.gada rekomendācijā No XX. Komiteja rekomendē arī dalībvalstij nodrošināt attiecīgo nosacījumu iestrādāšanu patreiz topošajā diskriminācijas novēršanas likumprojektā.

19. Atzīmējot, ka dalībvalsts uzlabo savus tiesību aktus, lai radītu efektīvāku tiesību aizsardzību pret jebkādam rasu diskriminācijas darbībām, ieskaitot tiesības prasīt kompensāciju par diskrimināciju, Komitejai izraisa bažas tas, ka iedzīvotāju zināšanas par šādu iespēju ir ļoti zemā līmenī.

Komiteja rekomendē dalībvalstij pielikt lielākas pūles, lai šajā jomā tiktu pieņemti un uzlaboti attiecīgi tiesību akti. Dalībvalsts tiek mudināta reklamēt tiesību aizsardzības līdzekļu pieejamību, lai sasniegtu visneaizsargātākās sabiedrības grupas.

20. Komitejai rada bažas negatīvu stereotipu pastāvēšana par rasēm un etnisko piederību, un tā atzīmē, ka dalībvalsts veiktie izglītojošie un apmācības pasākumi varētu nebūt bijuši pietiekami efektīvi, lai cīnītos pret diskriminējošu attieksmi un praksi.

Komiteja rekomendē dalībvalstij turpināt darbu cīņā ar aizspriedumiem un veicināt sapratni un iecietību, izmantojot plašu pasākumu spektru, kas adresēts gan ar minoritātēm vai minoritāšu nozarē strādājošiem profesionāļiem, gan pie minoritātēm piederošiem cilvēkiem, gan sabiedrībai kopumā. Komiteja mudina dalībvalsti izstrādāt Nacionālo rīcības plānu plaši pārstāvēta procesa ietvaros, lai īstenotu Durbanas Deklarāciju un rīcības plānu, lai radītu sapratni par dažādajiem ar rasu diskrimināciju saistītiem jautājumiem.

21. Komiteja aicina dalībvalsti nākamā ziņojuma sagatavošanas gaitā konsultēties ar plašāku pilsoniskās sabiedrības organizāciju loku, kas strādā cilvēktiesību jomā un it īpaši nodarbojas ar rasu diskriminācijas izskaušanu.

22. Komiteja atzinīgi vērtē informāciju, ka dalībvalsts apsver iespēju iesniegt fakultatīvu paziņojumu, kāds paredzēts Konvencijas 14.pantā, un cer saņemt tālāku informāciju par šo jautājumu nākamajā ziņojumā.

23. Komiteja nopietni iesaka dalībvalstij ratificēt Konvencijas 8. panta 6.punkta grozījumus, kas pieņemti 1992.gada 15.janvārī Konvencijas dalībvalstu četrpadsmitajā sanāksmē un ko Ģenerālā Asambleja apstiprinājusi savā rezolūcijā 47/111. Šajā sakarā Komiteja atsaucas uz Ģenerālās Asamblejas 2002.gada 18.decembra rezolūciju 57/194, kurā Ģenerālā Asambleja stingri aicina dalībvalstis paātrināt grozījuma ratificēšanas procedūru un uzreiz rakstiski paziņot Ģenerālsekretāram par savu piekrišanu grozījumam.

24. Komiteja lūdz dalībvalsti savā nākamajā periodiskajā ziņojumā ietvert informāciju par progresu, kāds panākts attiecībā uz topošo Nacionālo rīcības plānu un citiem pasākumiem, kas varētu tikt uzsākti, lai ieviestu Durbanas deklarāciju un rīcības plānu nacionālā līmenī.

25. Komiteja rekomendē dalībvalstij darīt sabiedrībai pieejamu savu ziņojumu no tā iesniegšanas brīža un publiskot Komitejas atzinumus par ziņojumu kā latviešu, tā krievu un attiecīgās citās minoritāšu valodās.

26. Komiteja rekomendē dalībvalstij iesniegt savu sesto, septīto un astoto kārtējo apvienoto ziņojumu līdz 2007.gada 14.maijam un atspoguļot tajā visus jautājumus, par kuriem norādīts šajos nobeiguma secinājumos.

---

[1] Piezīme – šeit tiek domāta Satversmes Tiesa

Copyright © 2021 Latvijas Republikas Ārlietu ministrija

K. Valdemāra iela 3, Rīga LV-1395 (+371) 67 016 201
